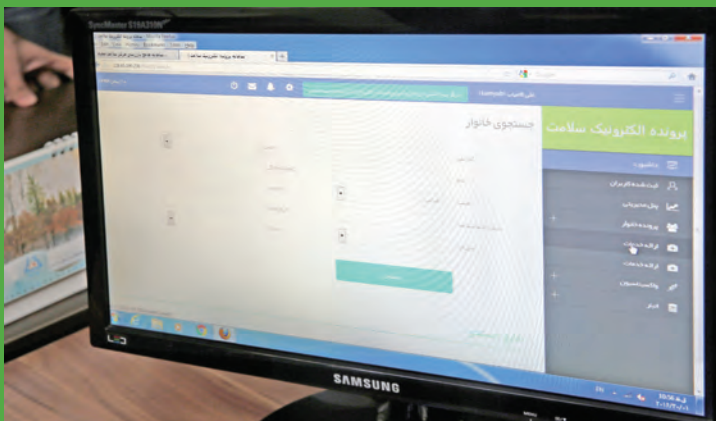

تجربه برخی کشورها در مبارزه با فساد

اقداماتی که در آرژانتین، مراکش و اوگاندا برای بهبود شفافیت انجام شده است طیفی از مداخلات ممکن برای ایجاد شفافیت در جهت مبارزه با فساد را نشان می دهد. وزارت بهداشت آرژانتین یک سیستم پایش قیمت طراحی کرد که در آن قیمت خرید دارو در ۳۳ بیمارستان عمومی قابل ردگیری شد و این اطلاعات برای تمامی بیمارستان ها به اشتراک گذاشته شد. نتیجه آن شد که قیمت های خرید فوراً به طور متوسط ۱۲ درصد کاهش یافت و برای مدت یک سال زیر قیمت پایه باقی ماند (۵). در کرواسی بیمارستان ها ملزم شدند لیست انتظار بیمار را در معرض دید عموم قرار دهند تا پزشکان نتوانند افراد خاصی را برگزینند و رشوه به بالای لیست منتقل کنند. در اوگاندا راهبردی برای اطلاع رسانی جهت کاهش انحراف و هدر رفت کمک هزینه های تحصیلی دانش آموزان که به مدارس محلی داده می شد به کار گرفته شد. فساد در این حوزه از طریق مطالعه ی ردگیری هزینه های عمومی شناسایی شده بود. در این راهبرد مبلغ کمک هزینه ابتدا از طریق روزنامه به اطلاع مردم می رسید و سپس از طریق پست به مدرسه ارسال می شد. در حالی که پیش از این اقدام اصلاحی فقط ۱۳ درصد مبلغ کمک هزینه به مدارس می رسید، پس از انجام مداخله ۸۰ الی ۹۰ درصد آن به گیرندگان اصلی رسید.

راهکارهایی برای ایجاد شفافیت در نظام سلامت ایران

بامطالعه و بررسی تجارب کشورهای مختلف می توان به طیفی از اقدامات ممکن جهت ارتقای شفافیت در نظام سلامت جمهوری اسلامی دست یافت؛ مانند: ۱- شفافیت قیمت خدمات درمانی ارائه کنندگان؛ ۲- شفافیت عملکرد پزشکان و نهادهای ارائه دهنده خدمات درمانی؛ ۳- شفافیت میزان بودجه وزارت خانه، دانشگاه ها و بیمارستان ها و نحوه تخصیص منابع آن؛ ۴- شفافیت درآمد و مخارج انواع بیمه های سلامت؛ ۵- شفافیت قراردادها و خریدهای مراکز ارائه دهنده خدمت؛ ۶- شفافیت قراردادهای پزشکان با مراکز تشخیصی درمانی خصوصی و داروخانه ها؛ ۷- تصویب قوانین حامی افشا کنندگان فساد و تخلف؛ ۸- شفافیت موجودی داروی شرکت تولید و توزیع دارو و همچنین داروخانه ها؛ ۹- شفافیت قیمت دارو در داروخانه ها و ...

پنج گام برای رسیدن به شفافیت

نهاد های مردمی در راستای چنین ضرورتی اقدام کرده باشند.

❖ **ارائه تحلیل داده ها (و یا ابزارهای تحلیل):** دسترسی به داده خام بسیار ارزشمند است، اما همچون هر ماده خام دیگری نیاز به پخته شدن دارند. این مرحله نیازمند افراد یا سازمان های حرفه ای است که بتوانند با ترکیب داده ها، تحلیل های ارزشمندی را ارائه نمایند. در سطح بالاتر بسیار مفید خواهد بود اگر ابزارهایی به صورت برخط ارائه گردند که مخاطبان خود بتوانند با ترکیب دلخواه داده ها، به تحلیل هایی جدید و متناسب با نیاز خود دست یابند. در دیگر کشورها سامانه های مختلفی چنین تحلیل هایی را به صورت رایگان و برخط ارائه می دهند و یا تحلیل های پیچیده ی خود را با نیت تجاری در اختیار می گذارند.

❖ **استفاده مردمی و رسانه ای:** در صورتی که گام های فوق به خوبی طی شود، آنگاه شرایط مناسبی برای استفاده مردمی و رسانه ای از این تحلیل ها فراهم می گردد. به طور کلی می توان گفت شفافیت یکی از مفاهیم پایه و اساسی و از زیرساخت های مورد نیاز برای نظام سلامت است و با تحقق آن در نظام سلامت می توان به حفظ جان انسان ها کمک کرد. شفافیت شامل انتشار عمومی اطلاعات به صورت داده های باز و قابل تحلیل توسط نرم افزارها است که امروزه با توجه به وجود فناوری های نوین، این کار از طریق سامانه های اینترنتی و تحت وب انجام می شود. متأسفانه در کشور عزیزمان ایران تا به حال از این زیرساخت های ارزشمند استفاده های حداکثری و لازم به عمل نیامده است و طرحی مانند پرونده الکترونیک سلامت نیز - به عنوان بخش کوچکی از شفاف سازی در نظام سلامت - هنوز پس از چندین سال به مرحله بهره برداری نرسیده است. امید است توجه مسئولین امر به این حوزه و استفاده از فناوری های نوین بیشتر گردد تا بتوانیم شاهد سلامت هر چه بیشتر نظام سلامت کشور باشیم.

❖ **تدوین قوانین پشتیبان:** مهم ترین رکن در تحقق شفافیت، وجود قوانینی است که به صورت رسمی، تولید این داده ها را برای بخش های مشخص دولتی و خصوصی الزامی کرده و رویه های مشخص و کارآمدی را برای ارائه این داده ها پیش بینی کند. همچنین بایستی این قوانین از ضمانت اجرایی و پشتیبانی مدیریت قدرتمندی برخوردار باشند.

❖ **تولید و ارائه داده:** در صورتی که «قوانین پشتیبان» به خوبی تدوین و اجرا شوند، انتظار می رود گام تولید و ارائه داده نیز به خوبی صورت پذیرد؛ اما همیشه شرایط این گونه نیست. گاهی ممکن است قانون پشتیبانی برای تولید داده ای مشخص وجود نداشته و یا ضعیف تدوین شده باشد. گاهی ممکن است ضعف در اجرا باشد و نه تدوین (برای مثال داده ها به موقع بروز نمی شوند یا ناقص ارائه می شوند). در چنین شرایطی اگر نتوان گام قبلی را اصلاح کرد، نیاز می شود تا افراد یا گروه هایی از افراد وارد عمل شده و این داده ها را تولید نمایند. در چنین شرایطی این کار با زحمات فراوان و انرژی و صرف هزینه ها یا حتی صدها برابر (در مقایسه با شرایطی که با پشتیبانی قانون خوب، داده خوب ارائه شود) صورت می پذیرد. با این حال ارزشمندی این داده ها، گروه های مردمی را به انجام چنین زحماتی وامی دارد. بدیهی است که ممکن است بخشی از اطلاعات با تذکر قانون و توسط دولت و بخش دیگر با تحقق و گردآوری مردمی فراهم گردد، کما اینکه در عمده موارد دهمین گونه است.

❖ **ترکیب داده:** مرحله بعدی ترکیب داده ها است. گاهی لازم است خدماتی به صورت آنلاین ارائه شوند تا داده های مختلفی که (عمدتاً به دلیل ضعف در قوانین مادر یا در اجرای آن ها) به صورت پراکنده ارائه شده است را به صورت یکجا و منسجم گردآوری و ارائه نمایند. کشور هایی که در حوزه داده باز پیشتاز هستند، پرتال واحدی را برای ارائه اطلاعات معرفی نموده اند. در غیر این صورت ممکن است برخی از